

Leonid Dragomir s-a născut în 1967 la Pitești. După absolvirea Liceului Agroindustrial din Curtea de Argeș (1985), unde l-a avut profesor de limba și literatura română pe Al. Th. Ionescu, urmează Facultatea de Medicină Veterinară la Iași (1986–1991) și Facultatea de Filosofie din București (1993–1997). Obține doctoratul în filosofie cu o teză despre Nietzsche și Freud sub coordonarea profesorului Ion Ianoși. Între anii 2000–2008 a ținut cursuri și seminarii la Facultatea de Filosofie din Pitești. A publicat numeroase articole preponderent pe teme de filosofie în reviste precum: *Argeș*, *Calende*, *Viața românească*, *Vatra*, *Psihanaliza*, *Electr@*, *Cultura* ș.a. Debutează editorial în anul 2001 cu un volum de aforisme, *Fragmente de adolescent întârziat* (Editura Punct, București). (Cartea a fost reeditată în 2010 la Editura Cartex, București și în 2023 la Editura Limes, Cluj.) Grație acestei cărți are șansa de a-l cunoaște pe filosoful Mihai Șora. Împreună au realizat o carte de convorbiri, *Despre toate și ceva în plus*, publicată la Editura Paralela 45 din Pitești în două ediții, prima în 2005, a doua, substanțial adăugită, în 2006.

Alte lucrări publicate:

- Nietzsche și Freud. Un eseu asupra ideii de inconștient* (ediția I, Editura Trei, București, 2007, ediția a II-a, Editura Cartex, București, 2010, cu un *Cuvânt-înainte* de Ion Ianoși, ediția a III-a, Editura Cartex, București, 2023).
- Îndreptar filosofic de uz personal. Recenzii, cronici, eseuri* (Editura Paralela 45, Pitești, 2007).
- Mihai Șora. O filosofie a bucuriei și a speranței* (Editura Cartea Românească, București, 2009).
- Paradoxuri existențiale (antologie)* (Editura Cartex, București, 2010).
- Bucuria de a fi răsăritean. Convorbiri cu Dan Ciachir* (ediția I, Editura Timpul, Iași, 2011, ediția a II-a, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014).
- De la filosofie la psihanaliză și retur. Dialoguri cu Vasile Dem. Zamfirescu consemnate de Leonid Dragomir* (Editura Trei, București, 2014).
- Al. Th. Ionescu – Un om care te obliga să gândești* (Editura Cartea Românească Educațional, Pitești, 2017).
- Filosofia pentru adolescenți. Lecturi liber alese* (Editura Pamfilus, Iași, 2023).

În prezent este medic veterinar și redactor-șef la revista *Argeș* din Pitești.

Leonid Dragomir

Mihai Șora
Omul dialogal

ironia în manieră socratică, sub forma întrebărilor menite să-l trezească pe interlocutor din autosuficiență, lucru vizibil și în cărțile sale scrise sub forma unor dialoguri între un Mai Știutor (MȘ), un Tânăr Prieten (TP) și un Devotat Amic (DA).

Ironia, dublată de autoironie, le conferea amândurora ceea ce aș numi smerenia gândului: certitudinea de a nu fi deținătorii adevărului, ci umili căutători ai lui. Ca veritabile structuri dialogale, ei se revendică de la socraticul: „Știu că nu știu nimic“. Plecând de la acest „grad zero“, comunicarea lor se revărsa în bucuria comuniunii, în care văd acum o pregustare a întâlnirii noastre dincolo de timp⁴.

⁴ Nu puteam să nu atașez aici textul lui Mihai Șora, *Al. Th. Ionescu – In memoriam*, publicat în revista *Argeș*, nr. 4/aprilie 2009: „Nu mi-a fost dat să-l cunosc decât în urmă cu vreo câțiva ani. Dar l-am simțit, pe loc, aproape de inima mea. Un om bun. Un om deschis. Atent la cel de lângă el. Atent la cei mai tineri decât el. Săritor. Gândul meu se întorcea uneori la el, când simțea nevoia unui luminis, iar imaginea lui avea darul de a risipi ceața care încercase să se strecoare în mine. Rari sunt oamenii care să răspândească lumină în jurul lor. Și mare e nevoia noastră ca acești oameni să existe. Când se stinge vreunul dintre ei, așa cum, pe neașteptate și în deplină putere, s-a stins domnul Al. Th. Ionescu, putem simți cum, dintr-odată, ne năpădește frigul.“

Cuprins

Cuvânt-înainte	5
Notă biobibliografică	9
FILOSOFIA	17
De la dialogul interior la salvarea ontologică	19
Modelul ontologic ca model po(i)etic	33
Dezvoltări și aplicații ale modelului ontologic	43
Dialog și filosofie politică	53
Temporalitate versus eternitate.	
Pledoarie pentru un umanism creștin	67
OMUL ȘI GÂNDITORUL	83
Gânduri despre un om întreg	85
Înțelesuri uitate ale democrației (conform filosofiei lui Mihai Șora)	87
Mihai Șora. Omul dialogal	91
Metafizica de tinerețe a lui Mihai Șora	95
ADDENDA	103
O întâlnire exemplară:	
Al. Th. Ionescu și Mihai Șora	105

pesimism ș.a. Am citit că ar fi declarat cu puțin timp înainte de moarte: „Nu mă gândesc la ea (la moarte, n.m.). Am o totală încredere că totul va fi bine. Știu că va veni.“ Sunt convins că a trecut dincolo cu aceeași seninătate și speranță, conferite de credință și înțelepciune, cu care și-a trăit întreaga viață.

14.03.2023

Notă biobibliografică

- 1916: 7 noiembrie. Se naște în comuna Ianova, județul Timiș, Mihai Șora, fiul lui Meletie Șora, preot ortodox, și al Anei Șora (născută Bogdan).
- 1923-1927: Mihai Șora urmează școala primară, primele două clase și un trimestru din clasa a III-a în comuna Izvin (lângă Recaș), iar restul la Timișoara, unde tatăl său fusese ales preot în cartierul Fabric.
- 1927-1934: Elev la liceul „Constantin Diaconovici-Loga” din Timișoara. Primele lecturi filosofice din Constantin Rădulescu-Motru, Lucian Blaga, Mircea Florian ș.a.
- 1934-1938: Studiază filosofia la Universitatea din București, avându-i ca profesori pe Tudor Vianu, Nae Ionescu, Mircea Eliade, Nicolae Bagdasar, P.P. Negulescu ș.a.

1939: În ianuarie se căsătorește cu Mariana Klein și tot atunci pleacă la Paris cu o bursă de studii acordată de Guvernul francez, pentru a realiza o teză de doctorat, sub conducerea profesorului Jean Laporte, despre *La Notion de la grâce chez Pascal*. Unul dintre motivele acordării bursei a fost câștigarea, în ultimul an de liceu, a unui concurs național organizat de Institutul Francez. La Paris, se împrietenește cu alți bursieri români, între care Eugen Ionescu, Emil Cioran, Constantin Noica.

1940-1945: În iunie 1940, cu o săptămână înainte de intrarea armatelor germane, pleacă din Paris și, după lungi peregrinări (Figeac, Nisa), se stabilește la Grenoble. Aici continuă să lucreze la teza de doctorat, sub conducerea profesorului Jacques Chevalier. Rămâne la Grenoble până în 1945, în această perioadă familia Șora mărindu-se cu doi copii. În vara eliberării Franței (1944), scrie *Du Dialogue intérieur. Fragment d'une anthropologie métaphysique* – dezvoltarea unui scurt capitol dintr-o altă carte, scrisă cu doi ani înainte, în limba română, intitulată *Margini*. Până acum, aceasta din urmă nu a fost încă publicată.

1945-1948: În 1945 revine în Parisul eliberat și obține, la recomandarea lui Étienne Gilson, un post de cercetător la Centre National de la Recherche Scientifique (CNRS). În ianuarie 1947 apare, la prestigioasa editură pariziană Gallimard, *Du Dialogue intérieur*. Cartea trezește ecouri la personalități de prim rang precum: Étienne Gilson,

Jacques Maritain, Émile Bréhier, Stephane Lupasco.

1948-1954: În luna august revine în țară pentru a-și vedea părinții și, în contextul instalării Cortinei de Fier, este obligat să rămână. La sfârșitul aceluiași an revine și soția, împreună cu cei doi copii. Lucrează ca referent de specialitate la Ministerul Afacerilor Externe, până în decembrie 1949, când este dat afară pe considerente de „origine socială nesănătoasă”. Obține un post de șef de secție la Editura pentru limbi străine, unde rămâne până în 1954, când iarăși este dat afară.

1954-1970: În toată această perioadă lucrează ca redactor-șef la Editura de Stat pentru Literatură și Artă, unde lansează noua serie „Biblioteca pentru toți”, cu apariție săptămânală. În urma publicării *Antologiei poeziei interbelice*, în care erau prezenți poeți ca Nichifor Crainic și Radu Gyr, foști deținuți politici, precum și, din emigrație, Aron Cotruș, Ștefan Baciu și Horia Stamatu, este retrogradat (în 1969) și trimis, ca simplu redactor, la Editura Enciclopedică, unde rămâne până în 1970. Anul 1968 este al debutului în revista *Familia* din Oradea, cu primele două „zile” din *Sarea pământului*. A încercat să publice cartea la ESPLA, dar, întrucât i s-a cerut să aducă modificări, și-a retras manuscrisul.

1970-1977: Lucrează la Ministerul Învățământului în fruntea Direcției bibliotecilor, contribuind la crearea și reformarea sistemului acestora. În 1977 se pensionează.

- 1978: Apare, la editura Cartea Românească, *Sarea pământului. Cantată pe două voci despre rostul poetic*. Cartea obține, în același an, premiul Uniunii Scriitorilor din România. În anii '80, frecventează „Cenaclul de luni”, unde se împrietenește cu scriitorii optzeciști.
- 1985: Publică *A fi, a face, a avea* (Editura Cartea Românească, București).
- 1990: În perioada ianuarie-iunie este ministru al Învățământului în primul guvern post-comunist, ocupându-se, în această calitate, de restructurarea învățământului secundar, pe care îl orientează spre ideea formativă de „cultură generală”. Membru fondator al Grupului pentru Dialog Social și al Alianței Civice. Demisionează, în semn de protest, din funcția de ministru imediat după mineriada din 13-15 iunie 1990. Publică *Eu & tu & el & ea... sau dialogul generalizat* (Editura Cartea Românească, București). Cartea fusese scrisă cu doi ani înainte, iar manuscrisul, nepublicabil sub regimul comunist, circulase într-un cerc de prieteni.
- 1995: Editura Humanitas publică *Despre dialogul interior. Fragment dintr-o antropologie metafizică*, traducere a cărții de debut a lui Mihai Șora, realizată de Mona și Sorin Antohi și revăzută de autor.
- 1997: Sub îngrijirea lui Sorin Antohi și a lui Aurelian Crăiuțu apare, la editura Nemira, volumul omagial *Dialog și libertate. Eseuri în onoarea lui Mihai Șora*, prilejuit de aniversarea celor 80 de

- ani împliniți de filosof. Semnează nume de primă mărime ale culturii române: Gabriela Adameșteanu, Valeriu Anania, Ștefan Aug. Doinaș, Părintele Galeriu, Marius Ghica, Andrei Ionescu, Solomon Marcus, Virgil Nemoianu, Al. Paleologu, Horia-Roman Patapievici, Toma Pavel, Andrei Scrima, Stelian Tănase, Vasile Tonoiu, Sorin Vieru ș.a.
- 1998: *Firul ierbii*, Editura Scrisul românesc, Craiova. Cartea, alcătuită din eseuri, articole, interviuri, conferințe, primește premiul Uniunii Scriitorilor din România.
- 2000: *Câteva crochiuri și evocări*, Editura Scrisul românesc, Craiova. Filosoful se dovedește și un fin portretist în evocările unor personalități ca Nae Ionescu, Emil Cioran, Eugen Ionescu ș.a. *Filosoficale. Filosofia ca viață*, Editura Elion, București (eseuri, articole, interviuri). Este decorat de președintele Emil Constantinescu cu Ordinul Pentru Merit în grad de Mare Cruce.
- 2001: *Mai avem un viitor? România la început de mileniu* (Mihai Șora în dialog cu Sorin Antohi), Editura Polirom, Iași.
- 2002-2003: Invitat în calitate de *fellow* la Colegiul Noua Europă, unde asistă și îndrumă tineri bursieri.
- 2004: *Locuri comune* (eseuri și interviuri), Editura Universalia, București.
- 2005: *Clipa și timpul*, Editura Paralela 45, Pitești. Cartea încheie etapa începută cu *Sarea pământului și continuată cu A fi, a face, a avea și Eu & tu & el & ea... sau dialogul generalizat*.

Despre toate și ceva în plus. De vorbă cu Leonid Dragomir, Editura Paralela 45, Pitești. Cartea va fi publicată într-o a doua ediție, revizuită și adăugită, în 2006, la aceeași editură.

2006: Este decorat de președintele Traian Băsescu cu Ordinul Național Serviciu Credincios în grad de Mare Cruce.

Editura Paralela 45 din Pitești publică volumul omagial prilejuit de a 90-a aniversare a filosofului, intitulat *Șora*. Semnează și aici nume importante ale culturii române.

2007: Lansează, împreună cu Luiza Palanciuc, programul „*Restitutio Benjamin Fondane*”, de publicare, în traducere românească, a operelor complete ale autorului stabilit în Franța, în anul 1923. Numeroase apariții ale traducerilor din cărțile lui Fondane în periodicele românești preced apariția editorială, considerată, după mărturia inițiatorilor programului, drept un demers izvorât din „urgența restabilirii unor valori și idei care ar trebui să intre în conștiința publică și în deontologia imediată”.

2008: Primește Premiul de Excelență al revistei *Viața românească* pentru „viața și opera deschise cauzei prieteniei, a scrisului și a lecturii”.

2009: Lansează site-ul personal, www.mihaisora.eu, care conține facsimile, ediții electronice ale operelor, dialoguri, studii, recenzii, mărturii, arhive audiovizuale etc.

2011: Se stinge din viață Mariana Șora.

2014: Se căsătorește cu Luiza Palanciuc.

2017-2018: Participă activ la manifestațiile de protest împotriva modificărilor legilor justiției, din Piața Victoriei, București, devenind un simbol al mișcării #rezist.

2023: Se stinge din viață pe 25 februarie.